

ZA ONE KOJI ŽELE ZNATI I RAZUMJETI VIŠE

Odakle uopće dodatak od 3, 5, 7, 9%

2001. godine tadašnja koalicijska Vlada Ivica Račana mijenjala je koeficijente i tako smanjila plaće starijim kolegama čak i za 1500 kuna. Tada smo organizirali veliki prosvjed i vršili stalni pritisak, uslijed čega je Vlada na koncu 2003. donijela odluku o ovom dodatku koji nam sada uzima. Međutim, to nas nije bilo zadovoljilo jer nije nadoknadilo ljudima gubitke zbog pada koeficijenata, tako da smo 2005. godine izborili i dodatak od 4, 8 i 10% na plaću. Po osnovi staža imamo tri vrste dodatka (još i 0,5% po godini staža).

Kao što vidite, sindikati itekako vode brigu o starijim radnicima. Štoviše, 2008. još smo izborili da u Zakon o osnovnom i srednjem školstvu uđe odredba o karijernom napredovanju nastavnika u četiri stupnja. Zbog krize, tadašnja Vlada nije to provela u praksi, a zbog višestrukog pritiska na smanjivanje naših plaća 2009. i 2010. godine nije bilo realnog prostora za sindikalni pritisak po tom pitanju. Bitka za realizaciju te odredbe Zakona čeka nas po izlasku iz krize.

Kao što vidimo, povijest se ponavlja. Ista vlast opet starijim radnicima smanjuje plaće.

Je li dodatak 3, 5, 7 i 9% bio nezakonit? Zašto nikada nije ugrađen u neki od kolektivnih ugovora?

Iako dodatak od 3, 5, 7 i 9% nije izravno pokriven niti jednim ugovorom i isplaćuje se bez pravnog pokrivača, on nikako nije protuzakonit. Svaki poslodavac može isplaćivati i više svojim radnicima od dogovorenog i to ni u kom slučaju nije nezakonito.

Višestruki su bili pokušaji sindikata da se to pitanje uredi kolektivnim ugovorom, ali su to ministri odbijali. Jedan se bojao ići na Vladu kako se to pitanje ne bi otvorilo kao Pandorina kutija za druge ministre i tako ugrozilo isplatu tog dodatka, a jedan si je umislio da je to dobro sredstvo za ucjenjivanje sindikata.

S druge strane, mi smo držali da dugogodišnja isplata tog dodatka postaje stečeno pravo koje pruža pravno, pa i političko jamstvo da ga niti jedna odgovorna Vlada neće ukinuti. Naravno, avanturistički potezi ove Vlade u tom smislu iznenađuju, ali nas ne trebaju plašiti.

Koja je vaša i naša pravna pozicija?

Pokazali smo da isplata dodatka nije bila protuzakonita. Ali ostaje najzanimljivije pitanje: postoji li ikakva obveza Vlade na daljnje isplate istog dodatka? Odgovor najboljih sindikalnih pravnika, koji su se već pokazali uspješnima u nizu sudskih tužbi prijašnjih godina, glasi da Vlada ne može prestati isplaćivati dodatak 3, 5, 7 i 9% jednostrano, jer je dosadašnjim dugogodišnjim isplatama to postao oblik predmnijevanog ugovora. Vlada isplatom, a zaposlenici bespogovornim prihvatom tog dodatka stvorili su ugovorni odnos (ne mora svaki ugovor biti u pisanom obliku).

Osim toga, dodatak 3, 5, 7 i 9% neizravno je zaštićen i odredbama Dodatka Sporazuma o osnovici. Taj Dodatak, potpisan nakon štrajka 2009. godine, najdragocjeniji je dokument koji čuva razinu vaših plaća u ovim kriznim godinama.

Mi na ovom mjestu ne možemo ići u daljnju pravnu argumentaciju, a ne bi bilo niti pametno.

Što sindikati mogu učiniti?

Naši članovi moraju shvatiti i vjerovati sindikatima da ćemo im oteto vratiti. Imamo nekoliko metoda koje ćemo pri tom koristiti.

Prvo, vjerujemo da ćemo sudskim putem vratiti te naknade. Spor može trajati od godine do dvije godine, pa negdje i dulje, ali ćete zato sve dobiti sa zateznim kamatama. Valja to shvatiti kao prisilnu štednu s najvišim kamatama u zemlji (zateznim 14%). Kada Vlada vidi da dobivamo prve tužbe pristupit će nagodbama pa će tako sudski sporovi prestati i stvar će se ubrzati. Sindikat srednjih škola u tome ima bogato i uspješno iskustvo.

Drugo, mi ćemo otvoriti potraživanja prema Vladi iz najvažnijeg ugovora koji smo za vas potpisali, a koji se zove Dodatak Sporazumu o osnovici. Vlada očekuje da ćemo se mi odreći rasta plaće koji nam pripada uskoro. Međutim, to sigurno nećemo napraviti jer bi samo bedaci i slabići na odmazdu i ucjenu odgovorili kooperativnošću i odricanjem od svojih prava. To je također način kako ćemo vam vratiti izgubljeno.

Treće, možemo se za to boriti i štrajkom.

Četvrto, možemo stvar dati arbitraži koja može umjesto suda ubrzano riješiti to pitanje.

Mreža prava u kojoj se Vlada koprcra

U zadnjih sedam godina, otkada Vertikala djeluje zajedno i složno, ispleli smo, kao što vidite, mrežu propisa i ugovora, mrežu vaših prava u kojoj se Vlada koprcra. Gdje god ih pokušava probiti, nailazi na pravne prepreke. Nema pravne osnove za uzimanje dodatka, nema za smanjivanje koeficijenta, a nema ni osnove za otkazivanje Temelnog kolektivnog ugovora jer su sva ta prava pokrivena ugovorima.

Naši članovi morat će u ovim okolnostima biti strpljivi i imati puno povjerenja. Ne trebaju brinuti o ishodu jer će na sudu, uz našu pomoć, svoja prava znati i moći izboriti.

Naši članovi moraju u to vjerovati jer su taj napor financirali sve ove godine i jer je dosadašnje naše djelovanje pokazalo da znamo što radimo. Dobivamo sve sudske sporove, a pogotovo one iz kolektivnog pregovaranja.

Naši su vam sindikati zaštitili plaće ovih kriznih i teških godina od one erozije koju su pokušavali kod nas a uspjeli u drugim zemljama (nedavno u Sloveniji).

Izvor naše snage

Naša čvrstoća u ovoj situaciji ne proizlazi samo iz osobnih svojstava čelnika, iz vaše spremnosti na borbu, složnosti naših sindikata, već ovog puta najviše iz pravne učvršćenosti vaših prava.

Pazite da vam to netko ne oduzme i ne razbije. Čuvajte si sindikate jer si tako čuvate i prava.

Zašto je Vlada ukinula dodatak od 3, 5, 7 i 9%?

POVOD Vladi RH za ukidanje tog našeg dodatka bila je odluka četiri sindikata (prosvjete, znanosti i medicinskih sestara), da o traženom smanjivanju prava iz Temelnog kolektivnog ugovora pitaju na referendumu svoje članove. Sindikalna tijela i čelnici sindikata nisu htjeli, nisu mogli, niti su imali moralno pravo sami pristati na bespovratno i po svemu sudeći trajno odustajanje od božićnice, regresa, jubilarne

nagrade i prava na prijevoz, a da o tome ne pitaju ljude kojih se to tiče.

Dakle, sindikati nisu čak niti odbili Vladin ultimatum, međutim, ispada da je naš neoprostivi grijeh obraćanje vlastitom članstvu. Nešto što je u demokratskom životu najnormalnije – izjašnjavanje na referendumu - postalo je povodom za odmazdu nad svim zaposlenicima. Ne treba vam reći da je to

skandalozno, nedemokratski, necivilizirano i nečovječno, a proturječni i socijaldemokratskim vrijednostima. Nezamislivo i neoprostivo.

Sindikati imaju načina uzvratiti i, budite uvjereni, uzvratit ćemo na način koji će vam ta sredstva na ovaj ili onaj način vratiti.

OBJAŠNJENJE za ukidanje dodatka je prozirno i sadrži cijeli niz laži. Kažu, nema novaca, s obzirom da nismo pristali bezuvjetno dati prava iz TKU-a pa Vlada taj novac mora negdje drugdje uzeti. Zgodno im se učinilo uzeti dodatke koji nisu zaštićeni kolektivnim ugovorima, ili kako kažu, isplaćuju se nezakonito (što je ne samo laž, već i glupost), a zgodno im je uzeti baš od onih koji nisu pokleknuli - kako bi se opametili.

Da smo pristali na odricanja od prava na naknade iz TKU-a odmah, bez referenduma i bespovratno, tada bi, kažu, isplaćivali dodatak od 3, 5, 7 i 9%. Činjenica je da prava iz TKU-a, kojih bi se trebalo bezuvjetno odreći, stižu na naplatu tek krajem godine, a ostala tek slijedeće. Tako da je neistina da su morali žurno smanjiti plaće učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima, jer nema novaca u Proračunu. Dakle, sredstva za 3, 5, 7 i 9% ili postoje sada ili ih uopće nema u planu Proračuna i nisu ni u kakvoj vezi s božićnicom. Ako ta sredstva ipak postoje, onda lažu svjesno, a ako ih nema, onda ih ne bi niti bilo čak i da smo se odrekli božićnice i svih drugih naknada (pa ispada da opet lažu).

STVARNI RAZLOG za ukidanje ovog dodatka vidimo u sljedećem. Sve naknade od kojih su tražili da odustanemo iznose zajedno tek oko milijardu kuna i očito je da im niti to nije dovoljno da ispune plan

Proračuna. Proračunom su predvidjeli dvije milijarde kuna manje za plaće iako ih ugovori s nama obvezuju. Prethodno o tome s nama nisu htjeli pregovarati, niti pokušati dobiti naš pristanak kao druge ugovorne strane. Civilizacijsko načelo da se ugovori moraju poštovati (*Pacta sunt servanda*) za njih kao da ne postoji. Ugovori s radnim ljudima očito im nisu jednako važni koliko ugovori s financijskim institucijama, koje poštuju u lipu.

Nadalje, pregovore su počeli kasno, pa im je pobjegao regres za ovu godinu koji su morali isplatiti, iako nisu za isplatu predvidjeli sredstva u Proračunu. Valja istaći kako su čelnici sindikata imali obećanje ministra Jovanovića iz ožujka da će nova vlast osigurati ugovorom primjenu tog dodatka. Naravno, u hodu su se predomislili, jer im se to učinilo kao zgodno sredstvo ucjene u pregovorima.

U tom smislu jasno je da su samo čekali povod i trenutak kada će nam uzeti 3, 5, 7 i 9%. Oni misle da je taj dodatak najlakše oteti bez pravnih posljedica, pri čemu se strašno varaju.

Osim realizacije proračunskih planova, dodatni razlozi za ovaj čin odmazde su zabijanje klina među sindikate, potkopavanje vjere članova u sindikate, zastrašivanje i svađa ljudi u školama, starijih s mlađima, nastavnog s nenastavnim osobljem.

UČINCI koje vlast nakon odmazde očekuje su bezuvjetno pristajanje na sve njihove zahtjeve za odricanjem. Vjeruju kako će dio članova pomisliti da se plaće smanjuju zbog naše nepopustljivosti i tako oštricu kritike usmjeriti na sindikate, a ne na Vladu. Uvjereni smo da je naivnih među nama malo.

Koliko je stvarno smanjenje?

Zahvaljujući sindikatima i ovog nam je kolovoza plaća povećana za prosvjetni dodatak od 2,3% što je ublažilo težinu udara zbog ukidanja 3, 5, 7 i 9%. Tako da će pad u plaćama biti i manji od predviđenih iznosa. To je već šestu godinu za redom da dobivamo takvo povećanje u kolovozu, što ukupno iznosi 13,7%. Za toliko su naše plaće veće od drugih zahvaljujući sporazumu nakon štrajka 2006. godine. Nije za utjehu, ali jeste činjenica. Time smo još uvijek u plusu čak i kod onih koji su izgubili 9% na plaću.

S prosvjetnim dodatkom anulirali smo i pad osnovice od 6% od 2009. godine. Nama su u jeku najžešće krize plaće rasle, što je jedinstven primjer u Europi. Valja imati to na umu i svi trebaju znati da bez čvrstih, složnih i odlučnih sindikata nikada takvu poziciju ne bismo imali.

Umanjenje u kolovozu za srpanj izveli su zbrljano, u raznim školama na različiti način. Toliko su žurili da nas zastraše. Prekršili su i Zakon o radu jer se plaća za godišnji odmor izračunava kao prosjek prethodna tri mjeseca što znači da su tek u rujnu mogli isplatiti umanjenu plaću.

Jesmo li trebali pristati?

Ima i onih koji misle da smo trebali pristati na Vladine zahtjeve, bez da o tome pitamo naše članove, jer onda nam navodno ne bi uzeli 3, 5, 7 i 9%.

Kao prvo, Vlada je time prijetila, ali Vlade uvijek nečime prijetite. Gdje bi bila vaša prava da sindikati nakon svake prijetnje popuste? Kolektivni ugovor bio bi smiješan papir. Strah od prijetnji i ucjena lišava nas bilo kakve pregovaračke snage i pretvara sindikate u prirepak vlasti. Mnoga od prava koja smo izborili znatno su veća nego ovo što smo sada izgubili.

Kao drugo, veliki broj članova bi se teško razočarao i izgubio vjeru u snagu sindikata. Većina članova bi bila uvjereni da je to bila samo prijetnja na koju su sindikati odmah nasjeli. To bi bila smrt za naše organizacije. Članovi su masovno očekivali da ne popustimo i slali poruke da ako nešto uzimaju, neka to čine bez našeg potpisa.

Kao treće, možda i ne bi uzeli 3, 5, 7, 9% da smo potpisali odricanje od prava iz TKU-a, ali bi vrlo skoro uzeli nešto drugo. S obzirom na okolnosti ovo nije, kao što smo rekli, kraj posezanja u naša prava.

Kao četvrto, da smo bez vašeg odobrenja u ovoj prilici popustili, gdje je garancija da vlast ne bi došla ponovno za dva mjeseca s novim zahtjevima.

Ne bismo pristali niti da smo znali

Čak i da smo znali da će avanturisti iz Vlade provesti u djelo svoju prijetnju, ne bismo potpisali ništa dok se ne provede referendum iz dva razloga.

Prvo, veliki broj naših članova od nas traži da ne popuštamo ucjenama. Ima i onih drugih, ali mi ne možemo znati tko ima većinu dok se ne provede referendum. Uostalom, zato ga i provodimo.

Drugo, mi smo znali kako pravno stojimo. Bilo bi bezumno da mi svojim odlukama smanjujemo razinu prava naših članova kad su ona pravno neupitna. Onaj mir koji smo mi pri tome imali proizlazi iz te pravne sigurnosti. Taj mir trebaju steći svi naši članovi. I vjerovati u sindikat.

Država uzima tamo gdje misli da može (primjerice, ne dira banke). Naša je uloga da im pokažemo da niti kod nas ne mogu.

Zagreb, 27. kolovoza 2012.

Privremeni gubitak nije i trajni

Sindikata je borba i u toj borbi ponekad se može ponešto izgubiti. Može se izgubiti i cijela bitka, ali na kraju se može dobiti rat.

Svi koji su se zalagali za odricanje od naših prava u situaciji kada su sva ta prava obranjiva na sudu, zapravo idu u susret Vladinoj intenciji u pravcu smanjivanja cijene rada i razine prava radnih ljudi.

Sindikata hrvatskih učitelja
Nezavisni sindikat zaposlenih u srednjim školama Hrvatske